

Melléklet a 4. feladathoz

CSÁTH GÉZA: BARTÓK BÉLA ÉS KODÁLY ZOLTÁN

Sajátságos játéka a sorsnak, vagy a véletlennek, hogy a nagy művészi tehetségeket gyakran párosával adja. Gondoljunk csak Goethe-re és Schillerre, Arany Jánosra és Petőfire, Adyra és Babitsra. A kettős naprendszerekhez hasonló berendezés ez. Valami kölcsönhatás, valami hasonlóság, valami egymást kiegészítés észlelhető a két egyéniség természetében. Valami gravitáció, centripetális és centrifugális erőhatások, a művészi energiák interferenciája.

Így vannak Bartók Béla és Kodály Zoltán is. Majdnem egykorúak, Koesslernél tanultak, együtt gyűjtöttek székely és tót népdalokat, valószínűleg együtt álmodoztak a magyar szimfonikus zenéről.

Bartók volt a merészebb, aktívabb géniusz (tökéletes művésze a zongorának), nekivágott az útnak. Az ő Kossuth szimfóniája dacos, erőszakos kísérlet, de új csapás, életrevaló, helyes, nemes kezdés. Egészen más irány, mint ahogy Liszt, Erkel, Mosonyi próbálkoztak. Bartók nem magyar „motívumokkal” és nemzetiszínű ritmikával „dolgozik”, hanem a hangulatai, az érzései, a gondolkozásmódja magyar. Nem a külsőségek, hanem a lényeg. Zenéjének fajisága nem nacionalista jelszó, hanem a kultúremléknek önmaga előtt is titkolt állati és szent ösztöne, vonzalma a föld, a hely iránt, ahol született, ahol járt tanult, ahová az emlékei kötik.

Bartók következő munkájában az első suitejé-ben már teljesen kiformálta a stílusát. Ez szimfonikus stílus, meggyőzően zenekarra szabott gondolkodás és előkelő, felsőbb kifejezőmód, egy nemzetközileg is érthető zenei formanyelv. Innen kezdve Bartók fejlődése gyors, biztos volt. 24 zongoradarabja, amelyet körülbelül egy esztendő előtt adott ki, gyermekdarabjai, második suiteje, hegedűversenye vonósnégyese egy bámulatosan eredeti muzikális elme, egy rendkívül érzékeny költő-kedély életjelenségei.

Kodály Zoltán fejlődését nem ismerjük. Egyszerre mint kész, kiforrott művész jelent meg a pódiumon cello-zongoraszonátájával, vonósnégyesével és zongoradarabjaival. Nem annyira forradalmi szellem mint Bartók, a formái nem olyan meglepőek, szeszélyesek és fantasztikusak mint Bartóké, de hogy úgy mondjam, szilárdabb szerkezetek. Kodály nyilván sokkal kontemplatívabb és kevésbé közlékeny természet mint Bartók, aki utóbbinak, virtuóz lévén, kenyerre a közlékenység. Kodály a harmonizálásban sem annyira radikális. Ellenben a füle, a meghallásai, a mód ahogyan a magyar faji ízt elkeveri a muzsikájában, óvakodva minden közönségességtől, a zenéjének előkelő, fölényes és komoly stílusa: közös a Bartókéval.

Ez a felsőbb jó ízlés, ami sajnós, hiányzik annyi, annyi magyar komponista munkáiból - ez adja meg Bartók és Kodály muzsikájának a nyugati karakterét. Finom, érzékeny fülüknek. termékeny fantáziájuknak, meleg poétalelküknek pedig azt köszönhetjük, hogy új igazságokat mondanak nekünk az alföldről, a végtelen búzaföldekről, a kútágasokról, a székely fonókról, mindarról, amit láttak és éreztek, az életükről.

Kodály G-dúr cello-szonátája meglep az egyszerűségével, a szerkezetek szilárdságával. a hangulatok szuggesztív erejével. C-moll vonósnégyese hangzásban friss, fölépítésben kerek, tökéletes, tematikájában érdekes és változatos. Invenció, invenció, invenció!

Annak a két hangversenynek napját, márc. 17. és 19-ét, amelyen ez a két fiatal ember kézenfogva - mint bajtársak, sőt fegyvertársak - a pódiumra lépett, jegyezzük fel.

Nyugat, 1910., 7. szám, 474-475. p.

